

CSOMA ATTILA Emléktáblák Dunakeszin

II. rész

Tovább folytatjuk Dunakeszi emléktábláit feldolgozó cikksorozatunkat. Elsőként a Szent István Általános Iskola falán található három emléktáblával foglalkozunk. Mindhárom emléktábla az iskola Tánacsics utcai homlokzatán található, és az iskola történetén kalauzolnak végig.

Az első emléktábla az iskola építésére emlékezik. Dunakeszin már az 1771-es iskolai összeírás alkalmával nyilvántartásba vettek egy, a piactér északi részén működő nádfedeles iskolát. A község fejlődésével ez szűkösnek bizonyult, de csak 1897-ben jutott el oda a település, hogy egy modern, négy tantermes, téglából készült iskolaépületet építsen. Az új iskola egyházi területen, a katolikus egyház jelentős támogatásával jött létre. Az intézmény jellege is egyházi volt, hivatalosan pedig Római Katolikus Elemi Népiskolának nevezték. Ennek az iskolának az építését örökíti meg az emléktábla, melynek szövege: „Révész István plébános idejében Salkovics Károly műépítész ter. vázlatai nyomán építette: Brezina Bennó műépítész - építőmester 1897. évben.” A felépült négy tantermes iskola a maga korában a vármegye legmodernebb iskolájának számított.

De ki is volt Brezina Bennó, aki az épületet felépítette? Az építész alakjáról, életrajzáról a közelmúltig nem tudtunk semmit, egészen addig, amíg nem jelentkezett Brezina dédunokája, dr. Laky Ferencné, dr. Varga Izabella, és a következő életraj-

zot a Szemle szerkesztőségének rendelkezésére nem bocsátotta: „Brezina Bennó (1862-1932?) Oravitzán, Krassó-szörény vármegyében, a Bánáti régióban született. Édesapja Brezina János, Resicabánya főmérnöke volt, és ásványtani kutatásokat végzett. Édesanyja az olmützi Szt. Vencel székesegyház karnagyának a leánya, Maresch Katalin. A Maresch család híres kürt-zenész família volt. Dédapámnak egy fiútestvére volt, Brezina Rezső (1865-?). Mindketten építésszek lettek, és közös cégben dolgoztak. Igen keresett építésszekké tette őket Brezina Rezső kitűnő üzleti érzéke, dédapám művészi tehetsége. Tagjai voltak a Magyar Mérnök és Építész Egyletnek. A legtöbb munkájuk Budapesten, az Erzsébetvárosban található: főleg eklektikus, több emeletes lakóházak. Budapestnek ebben a kerületében a XIX. század végén felgyorsultak az építkezések a Nagykörút megépítése után. Dédapám kapott megbízást a később lerombolt „Regnum Marianum” templom felépítésére. A templomot Kotsits István tervei alapján dél-francia stílusban építették fel 1921-1931 között. A templom helyén ma egy kereszt emlékeztet az épületre. Nagy öröm volt számára a Dunakeszin végzett munka: a Városháza (Brezina Rezső) és az iskola építése. Nagyon szerette a települést, ezért Alagon a mai Kossuth u. 5. sz. alatt egy nyaralót épített a család részére. 1885-ben házasságot kötött Tóth Izabellával (1865-1916). Házasságukból egy leánygyermek született: Brezina Izabella. Nagymamám és családja állandó lakhelyül választotta Alagot. Nagymamám Kiss Józsefné, Brezina Izabella haláláig a település lakosa maradt. Brezina Bennó lánya, és két unokája ma a Du-

nakeszin, a régi temetőben alusszák örök álmukat. Brezina Rezsőnek sajnos nincsenek leszármazottai, felesége az 1930-as évek végén halt meg Budakeszin. Dédapám emlékét őrzi két dédunokája és két unokája.”

A terveket készítő Salkovics Károly is elismert fővárosi műépítész volt. Az ő tervei alapján készült el a dunakeszi városháza, majd olyan munkák fűződtek később a nevéhez, mint a temesvári Jézus Szíve templom tervezése, vagy a Margit-szigeti középkori kápolna ásatási munkálatainak vezetése.

Az iskola épülete hamar kicsinek bizonyult, így 1909-ben emeletet kellett építeni rá. Erről a bővítésről szól a második emléktábla: „Gróf Csáky Károly püspöki kormányzása alatt Richter Béla plébános idejében Goldberg Simon tervei szerint emeletessé fejlesztetett 1909. évben.” Goldberg Simonnak ez volt az első munkája a településen, ezt követte az alagi elemi népiskola felépítése 1910-ben, majd az alagi községháza építése 1910-1912-ben.

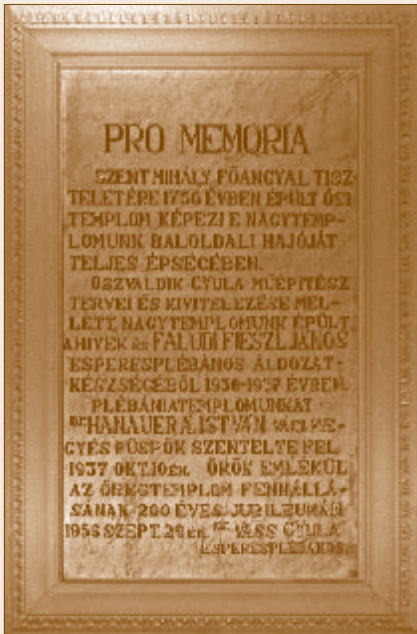
Ugyancsak az iskola falán találjuk az intézmény száz éves évfordulóját ünneplő emléktáblát: „A névfelvétel és az e falak között eltöltött 100 tanév emlékére szülők és volt diákok adományából állította az iskola tantestülete. 1998. X. 16.”

Az iskolától nem messze, a Szent Mihály-templomban is találunk három emléktáblát. Az oldalhajóban, a régi templomrész alatt találunk egy sírbolt-ral utaló emléktáblát. A sírboltot még a XVIII. század közepén alakíthatták ki. Bizonyított, hogy több személyt, köztük a templom első plébánosát is oda temették. A templom bővítése után a sírbolt feledésbe merült, a lejáratot sem ismerjük, valószínű, hogy a bővítéskor lefalazták.

A sírboltban nyugvók közül Kádár István és családja valamilyen okból külön emléktáblát kapott.

Szintén az oldalhajóban található a templom 200 éves fennállását ünneplő emléktábla. A templom építése Dunakeszi akkori földesurához, Gróf Grassalkovich Antalhoz kötődik. Az alapkövet 1752 májusában rakták le. Az épületet 1756. szeptember 29-én szentelték fel, az első plébános Leszkovszky János volt. A templom idővel kicsinek bizonyult, így 1936-37-ben ki kellett bővíteni. A bővítést úgy oldották meg, hogy a régi templom hajója épségben megmaradt. Az emléktábla szövege: „Pro Memoria. Szent Mihály főangyal tiszteletére 1756. évben épült ősi templom képezi e nagytemplomunk baloldali hajó-

ját teljes épségében. Oszwaldik Gyula műépítész tervei és kivitelezése mellett nagytemplomunk épült a hívek és Faludi Fieszl János esperesplébános áldozatkészségéből 1936–1937 évben. Plébániatemplomunkat Hahnauer Á. István váci megyés püspök szentelte fel 1937. okt. 10-én. Örök emlékül az öregtemplom fennállásának 200. jubileumán. 1956. szept. 29-én. Dr. Vass Gyula esperesplébános.”

A Szent Mihály-templom főhajójában találjuk a templom egykori plébánosainak emléket állító emléktáblát, amelyet a templom felszentelésének 250.

évfordulója alkalmából állítottak.

„Főhajítás Az Öregtemplom Felszentelésének 250. Évfordulója. Templomunk megálmodói és megalkotói előtt az Isten házában szolgálatot teljesítő lelképásztoraink előtt: Budai János 1725–1726, Szegedy József 1726–1728, Ordý Endre 1726–1728, Gerő Mihály 1729–1732, Szabó István 1732–1733, Verbőczy Imre 1733–1734, Pethes István 1734–1738, Papp János 1738–1739, Tary Pál 1740–1746, Almádi Endre 1746–1748, Leszkovszky János 1748–1769, Manigay György 1769–1785, Szeliga János 1785–1787, Kapitány Endre 1787–1796, Seress Pál 1796–1798, Nagy János 1798–1799, Thúry Boldizsár 1799–1815, Plichta János 1815–1824, Szépp Mihály 1824–1841, Holló Mihály 1842–1845, Szigethy Kilián 1845–1854, Schmidt János 1855–1856, Cserkúti János 1856–1857, Jaczkó Károly 1857–1869, Selmeczy Ede 1870–1873, Mészáros József 1873–1887, Révész István 1887–1906, Richter Béla 1907–1925, Lakatos Kálmán 1925–1933, Fieszl Faludi János 1935–1956, Dr. Vass Gyula 1956–1971, Dr. Brusznay József 1971–1992.

Uram! Jó nekünk itt lennünk! Állították a Szent Mihály Egyházközség hívei és Kurdics József Esperes - Plébános 2006. szeptember 29.”

Kiérve a Fő útra a Temető út és a Fő út sarkán, az egykori Kardos-pékség falán található az 1956-os forradalom és szabadságharc legfontosabb dunakeszi eseményét felidéző emléktábla, mely az akkor történeteket pontosan örökíti meg: „Örök emlékül. 1956. október 31-én a magyar forradalom és szabad-

ságharc leverésére érkezett szovjet katonákat itt tartóztatták fel a Dunakeszin szolgálatot teljesítő Országos Légvédelmi Parancsnokság katonái, mivel a szovjetek a visszafordulásra felszólító többszöri parancsnak nem tettek eleget, magyar katonáink kilőtték gépjárműüket. Ennek következtében hét szovjet katona meghalt egy pedig megsebesült. A gépágyút a laktanya parancsnoka, Kampf István hadnagy vitette a helyszínre. A kialakult tűzharcban hősi halált halt Cserepkai István nemzetőr, négy gyermek édesapja. A kádári megtorlás idején a vérbíróság tizenegy fő katona és polgári személy ellen járt el. Közülük Korsós József őrovezetőt és Czédli István őrovezetőt kivégezték. Társaikat súlyos börtönbüntetésre ítélték. Hőseink emlékét megőrizzük.”

A Kegeleti temető előterében, a Fő út mentén szép, rendezett sétányra találunk, amelyet egy aszfaltba mélyített emléktábla is díszít. Ez az ún. Keszi fasor, amelyet 1998-ban telepítettek, amikor a Kárpát-medence Keszi nevű településeinek találkozója városunkban tartották. Az emléktábla is ennek állít emléket. Minden Keszi település ültethetett akkor egy nyárfát, a találkozás emlékére. Azért a nyárfára esett a választás, mert ez a Kárpát-medence, és a magyarság vándorlásának korábbi színtereinek egyik meghatározó fafajtája. A faültetés ötlete Kollár Albintól, Dunakeszi díszpolgárától származott. A nyárfák tövével, az aszfaltburkolatban egy kis tábla van elhelyezve, mindegyiken annak a Keszi településnek a neve, amely az adott fát ültette. A jelenlegi Magyarország területére eső településeken kívül megtalálhatunk rajtuk felvidéki, délvidéki, erdélyi, sőt kárpátaljai településeket is, így a fasor amellet, hogy a város egyik üde színfoltja, a kárpát-medencei magyarság összetartozásának igazi szimbóluma. Az emléktábla szövege: „A Keszi fasor fáit az 1998. évi Keszi települések dunakeszi találkozója alkalmából ültették a küldöttségek tagjai.”

A Fő út 124. számú ház udvar felé eső falán található Táros György emléktáblája. Az emléktábla Farkas (Wolf) Géza holokauszttól való megmenekítésének és Táros György szovjet fogságból való megmenekülésének állít emléket: „Soha többé fasizmust! Soha többé bolsevizmust! Ennek a háznak a pincéjében mentette meg Farkas (Wolf) Gézát 1882–1948 élete kockázatásával Táros György 1898–1969 aki a focsani szovjet hadifogolytáborban éhezett 1945 I-VI. és neje Táros Györgyné sz. Szabó Ilona 1905–1997 valamint sógornője Farkas Gézáné sz. Homoki Szabó Julianna 1901–1972 Géza bácsi holokausztól való megmenekülése emlékére édesapám hadifogságból történő hazatérése 50. évfordulóján. Istenünk iránti örök hálával. TÁROS GYÖRGY 1931–. Dunakeszi, 1995. VI. 6.”

te meg Farkas (Wolf) Gézát 1882–1948 élete kockázatásával Táros György 1898–1969 aki a focsani szovjet hadifogolytáborban éhezett 1945 I-VI. és neje Táros Györgyné sz. Farkas Ilona 1905–1997 valamint sógornője Farkas Gézáné sz. Homoki Szabó Julianna 1901–1972 Géza bácsi holokausztól való megmenekülése emlékére édesapám hadifogságból történő hazatérése 50. évfordulóján. Istenünk iránti örök hálával: Táros György 1931–. Dunakeszi, 1995. VI. 6.”

Cikksorozatunk következő részében a Műhelytelep emléktábláit vesszük sorra.